

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВНЗ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ткаченко О.Б., к. пед. н., доцент кафедри іноземних мов

Як свідчить аналіз історико-педагогічної літератури, архівних документів, наукових матеріалів дослідників різних країн проблема оцінювання професійно-педагогічної діяльності викладачів ВНЗ була актуальною в усі часи. В Україні дана проблема набула стрімкого становлення, поширення та особливого значення у другій половині XX – на початку XXI століття, що зумовлено рядом причин. Так, у роботах теоретичного спрямування окремі аспекти проблеми розглядалися у контексті: розкриття суті дефініцій «якість», «оцінка якості», «оцінювання якості професійно-педагогічної діяльності викладачів» (Ш. Амонашвілі, Б. Ананьєв, А. Івін, С. Кубицька та інш.), вимог до кваліфікації викладачів (В. Гриньова, А. Губа, В. Євдокимов, Т. Ісаєва, О. Коваленко, В. Лозова, Т. Панфілова, М. Подберезький, О. Попова, І. Прокопенко, А. Троцько); структури, видів і функцій професійно-педагогічної діяльності професорсько-викладацького складу (П. Гапонін, Г. Засобіна, З. Єсарева, Н. Кузьміна, В. Луначек, О. Романовський та інш.).

У результаті наукового пошуку було встановлено, що у 50-ті роки XX століття оцінка професійно-педагогічної діяльності викладача розглядалась у контексті якісної підготовки кадрів вищої кваліфікації. Так, були розроблені положення про аспірантуру та докторантуру як одну з найважливіших форм підготовки та оцінювання якості наукової діяльності педагогів вищої школи. Якщо у 50-х роках індивідуальний план слугував основним документом, що забезпечував лише правильну організацію праці викладачів ВНЗ, то в 60-х роках його функції були дещо розширені – він визначався як основний документ з контролю за якістю діяльності викладачів. Разом з цим, 60-ті роки XX століття характеризувалися посиленням вимог до професійно-педагогічної діяльності викладачів. Зокрема, зверталася увага на покращення та удосконалення якості усіх видів діяльності викладацького складу та підвищення рівня освітньої кваліфікації педагогів. Таким чином, можемо стверджувати, що особливої актуальності проблема оцінювання професійно-педагогічної діяльності викладачів вищої школи набула наприкінці 60-х років в XX століття та була врегульована законодавчо.

З'ясовано, що формування категорійного апарату, пов'язаного з поняттям оцінки (оцінювання) професійно-педагогічної діяльності викладачів вищої школи з'явилося у наукових працях початку 70-х років. У цей час гостро постало питання визначення об'єктивних критеріїв різних видів професійно-педагогічної діяльності викладачів, мета яких полягала в тому, щоб: озброїти керівництво вищої школи конкретною систематичною програмою вивчення роботи педагога; оцінити його педагогічну діяльність; зробити висновки про зміст та результативність його праці, рівень професійної підготовки. Не менш важливим було питання пошуку методів оцінки професійно-педагогічної діяльності науково-педагогічних працівників.

У 80-ті роки стало очевидним, що оцінка професійно-педагогічної діяльності викладачів необхідна була для морального та матеріального стимулювання педагогів. Оцінку розглядали як: проблемну ситуацію, вирішення якої було пов'язане не лише з трансформацією діяльності, а й з перебудовою особистості у процесі подолання деяких протиріч; об'єктивний висновок про рівень (якість) педагогічної діяльності на основі усебічного вивчення й аналізу досягнутих результатів і тогочасних вимог до них; комплекс заходів з підготовки та проведення оцінки рівня професійно-педагогічної діяльності й встановлення на їх основі системи категорійних понять; суб'єктивний акт, що базується на зіставленні оцінюваного об'єкта з умовно прийнятим аналогом; частину системи оцінки якості вищої освіти й основу для вирішення завдань управління якістю освіти і підготовки спеціалістів ВНЗ.

У сучасних умовах реформування системи вищої освіти України особливої актуальності набувають проблеми підвищення якості освіти та оцінки якості професійно-педагогічної діяльності викладачів ВНЗ, що відзначається у кінці 90-х – на початку XXI століття. Проблема оцінки професійно-педагогічної діяльності викладачів пов'язана з підвищенням якості освіти, а саме оцінка виступає важливим інструментом управління якістю освітнього процесу. Завдання процедури оцінювання – покращити якість роботи конкретного викладача, вдосконалити якість навчальних програм та роботи ВНЗ в цілому. Оцінка якості постає з необхідністю підвищення рівня матеріального стимулювання науково-педагогічних працівників за вчений ступінь, вислугу років, створення системи матеріального заохочення за високі якісні показники в роботі тощо. У цей час актуалізується питання щодо визначення принципів та критеріїв, методів та діагностичних методик оцінки якості викладачів.

Отже, як свідчить проведене дослідження, сьогодні особливої актуальності набуває питання створення у кожному ВНЗ України системи оцінки якості діяльності викладача. Аналіз міжнародних документів засвідчив, що для європейської міжнародної спільноти дуже важливим є факт наявності у ВНЗ такої системи. Акцентується увага на тому, що важливо показати яким чином сьогоднішня оцінка діяльності науково-педагогічного працівника ВНЗ вплине в майбутньому на усунення недоліків і покращення результатів його роботи. Переконані, що без розробки і впровадження подібної системи процес включення конкретного університету в міжнародний освітній простір неможливий.